

1 EYLÜL SAKSONYA VE BRANDENBURG EYALET MECLİSİ SEÇİMLERİ

M. ERKUT AYVAZ • İBRAHİM ALBOĞA

SETA | PERSPEKTİF

AĞUSTOS 2019 • SAYI 247

- Eyalet meclisi seçimlerinin Almanya siyasetindeki yeri ve önemi nedir?
- 2018'den bu yana mevcut federal hükümet ve ilgili siyasi partiler geride bırakılan üç eyalet seçimlerinde nasıl performans sergilemişlerdir?
- 1 Eylül 2019 Saksonya ve Brandenburg eyalet meclisi seçimlerinde öne çıkan hususlar nelerdir?
- Olası eyalet seçim sonuçlarının federal siyasete ve federal bazda siyasi partilere etkisi ne olacaktır?

GİRİŞ

Eylül 2017'de gerçekleşen Almanya Federal Meclis (Bundestag) Seçimleri,¹ ülke siyasetinde önemli kırılmaların habercisi olmuş ve bu süreçle birlikte Almanya'daki merkez siyasi partilerin gerileme trendine girdiği gözlenmiştir. Seçimlerin ardından her ne kadar Hristiyan Demokrat Birliği (CDU/CSU) partileri Şansölye Angela Merkel liderliğinde dördüncü kez bir koalisyon hükümetini kurmayı başarmışsa da zorluklara rağmen kurulan koalisyonun devam edip etmeyeceği gibi tartışmalar bugüne kadar gündemde yer almaya devam etmiştir. Kurulduğu 2013'ten bu yana aşırı sağcı, yabancı ve İslam karşıtlığı gibi temel yaklaşımlarıyla artarak gündeme gelen, eyalet meclislerine girmeyi başaran Almanya için Alternatif (AfD)

partisinin de son federal meclis seçimleriyle birlikte federal bazda da önemli bir aktör haline gelmesi, ülke siyasetinin geleneksel denklemini de değiştirmiştir. Bu süreçte “büyük koalisyon” olarak adlandırılan ve istisnai süreçlerde bir araya gelmeleri beklenen CDU/CSU ve Almanya Sosyal Demokrat Partisi'nin (SPD) AfD faktörü sebebiyle bir kez daha hükümeti kurma zorunluluğu, AfD'nin ana muhalefet partisi konumuna erişmesine neden olmuştur.

Ancak daha sonraki günlerde hem koalisyon hem de ilgili koalisyon partileri içerisinde ortaya çıkan çeşitli tartışmalar gündeme damga vurmuş, her iki koalisyon partisinin federal bazda oy kaybı yaşamaya devam ettiği güncel anketlerde ileri sürülmüştür. Bununla birlikte, federal meclis seçimlerinin ardından yapılan üç eyalet seçimlerinde mevcut federal hükümette yer alan siyasi partiler ciddi oy kaybı ve

1. M. Erkut Ayvaz, “2017 Almanya Federal Meclis Seçimleri: Sağ Popülizmin Normalleşme Tehlikesi”, *SETA Analiz*, Sayı: 216, (Eylül 2017).

M. ERKUT AYVAZ

Erlangen-Nürnberg Üniversitesi (Almanya) siyaset bilimi ve kamu hukuku bölümlerinden 2011 yılında mezun oldu. DAAD bursu ile Duke University (ABD) siyaset bilimi departmanında 2012-2013 arası bir yıllık eğitim aldı. ABD dönüşü 2014'te Erlangen-Nürnberg Üniversitesi siyaset bilimi master programında master tezini bitirmesini müteakip mezun oldu. Çeşitli ulusal gazetelerde yayımlanmış yazıları bulunan Ayvaz, Otto-Friedrich-Universität Bamberg'te (Almanya) doktora çalışmalarını sürdürmektedir.

İBRAHİM ALBOĞA

Frankfurt Goethe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Etnoloji Bölümü'nde lisans yapmıştır. Aynı üniversitede siyaset felsefesi alanında yüksek lisansını tamamlamış ve ERASMUS kapsamında bir sömestr İsviçre'de Bern Üniversitesi'nde uluslararası iklim politikaları ve iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri alanında çalışmalar yapmıştır. Uzmanlık alanları Alman kimliği ekseninde dış politika, Almanya'nın kalkınma ve güvenlik politikaları ve Avrupa Birliği'nin mülteci ve güvenlik politikalarıdır. İbrahim Alboğa SETA Berlin'de araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

hatta yenilgiler yaşamıştır. Buradaki başarısızlıklar federal bazdaki partileri de etkileyerek lider değişikliklerine dahi neden olmuştur.

Bu bağlamda 1 Eylül 2019 Pazar günü gerçekleşecek ve aşırı sağcı AfD'nin en güçlü olduğu bilinen Saksonya ve Brandenburg eyaletlerindeki meclis seçimleri, federal Alman siyaseti ve partilerinin de geleceği açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmada öncelikle Alman siyaseti bağlamında eyalet seçimlerinin sistemselsel bazda nasıl bir anlam ve önem taşıdığına kısaca işaret edilecektir. Bunu müteakiben 2017 federal meclis seçimlerinin akabinde kurulabilen koalisyon hükümetinin karşılaştığı bazı zorluklara değinilerek, geride bırakılan üç eyalet seçimlerindeki başarısızlıklar üzerinde durulacaktır. Ayrıca 1 Eylül 2019 tarihinde gerçekleşecek Saksonya ve Brandenburg seçimlerinde öne çıkan hususlar, partiler ve tartışma konuları yanı sıra bazı güncel anketlere yer verilecektir. Bu bağlamda bilhassa seçim sonuçlarının ilgili eyaletlerdeki siyasi denklemlerin yanı sıra federal bazda da siyasi partileri ve siyaseti nasıl etkileyebileceğine işaret edilecektir.

EYALET MECLİS SEÇİMLERİNİN ALMANYA SİYASETİNDEKİ YERİ VE ÖNEMİ

Almanya Federal Cumhuriyeti devlet yapısı itibarıyla, on altı eyaletten oluşan, federal yönetimi benimsemiş bir cumhuriyettir. Bu sebeple dört yılda bir gerçekleşen federal seçimlerin yanı sıra on altı eyaletin her birinde beş yılda bir gerçekleşen seçimler de Alman vatandaşlarını doğrudan etkilemektedir. Federal hükümetin ve eyalet hükümetlerinin hukuki yetki ve sorumlulukları Alman Anayasası'nda belirlenmiştir. Örneğin, vatandaşlık hukuku, dış politika, savunma gibi politikalar federal hükümetin uhdesinde yer alırken eğitim, emniyet, dernekler hukuku gibi hususlar eyaletlerin sorumluluk alanındadır.²

Almanya'da federal veya ilgili eyalet seçimlerinin sonuçlarına göre en çok oyu alan parti federal veya ilgili eyalet hükümetini kurmakla yetkilendirilmektedir.

2. "Gesetzgebungszuständigkeiten von Bund und Ländern", Bundestag, https://www.bundestag.de/parlament/aufgaben/gesetzgebung_neu/gesetzgebung/bundesstaatsprinzip-255460 (Erişim tarihi: 26 Ağustos 2019).

Mutlak çoğunluk sağlanamadığı takdirde koalisyon hükümeti hayata geçirilmektedir. Eyalet hükümetlerinin federal siyasetteki önemli rolü ise Federal Meclis *Bundestag*'ın yanı sıra yasama organının diğer kanadını oluşturan *Bundesrat*'taki (Federal Konsey) çoğunluk dengesiyle bağlantılıdır.³ *Bundestag*'ın yanında eyaletleri temsilen yasama görevi icra eden *Bundesrat*, yürütmeyi denetlemektedir. Yeni seçilen eyalet hükümeti ise *Bundesrat*'a yollama hakkını taşıdığı temsilcileriyle federal hükümeti dengeleme veya engelleme gücüne sahip olacağı için eyalet seçimleri Almanya'nın geneli ve siyasi sistemin işlevselliği açısından önem arz etmektedir.⁴

FEDERAL HÜKÜMETİN 2018'DEN BU YANA PERFORMANSI

1 Eylül 2019'daki Brandenburg ve Saksonya eyalet seçimleri, Almanya Federal Cumhuriyeti'nin 1945 sonrası siyasi tarihinde alışagelmış dengeleri bir kez daha sarsabilecek özellik taşımaktadır. Aşırı sağcı AfD partisinin 2017 federal seçimlerinde yüzde 12,6'lık bir seçim başarısıyla Federal Meclis'e üçüncü parti olarak girmesi,⁵ geleneksel denklemi bozmuştur. Söz konusu federal meclis seçimi, Şansölye Merkel'in liderliğinde CDU'nun tarihinde aldığı en kötü seçim sonucu olmuş ve Almanya bir hükümet krizi ile karşı karşıya kalmıştır. İlk başta CDU/CSU, Hür Demokratlar (FDP) ve Yeşiller partisi arasında yürütülen fakat FDP'nin geri çekilmesiyle başarısızlıkla sonuçlanan koalisyon görüşmelerinin ardından, seçimlerdeki ciddi oy kaybından dolayı yeni bir federal hükümette yer almayı reddeden SPD, geçmişte parti bünyesinde siyaset ve dışişleri bakanlığı yapmış mevcut Almanya Cumhurbaşkanı Frank-Walter Steinmeier⁶ ve kamu-

3. "Dates of elections to parliaments in the federal states", Bundesrat, <https://www.bundesrat.de/EN/organisation-en/laender-en/wahltermine-en/wahltermine-en-node.html> (son erişim tarihi 26 Ağustos 2019).

4. M. Erkut Ayvaz, "Three State Elections That Could Shake Up German Politics", <https://thenewturkey.org/>, (Erişim tarihi: 16 Ağustos 2019).

5. "Bundestagswahl 2017: Endgültiges Ergebnis", Der Bundeswahlleiter, https://www.bundeswahlleiter.de/info/presse/mitteilungen/bundestagswahl-2017/34_17_endgueltiges_ergebnis.html (Erişim tarihi: 26 Ağustos 2019).

6. "Almanya'da 'Eşi Benzeri Görülmemiş' Hükümet Krizi!", Habertürk, 20 Kasım 2017.

oyunun baskısı neticesinde koalisyon görüşmelerine ikna edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda CDU/CSU ve SPD Mart 2018’de federal hükümeti kurmayı başarmıştır.⁷ Böylece, Almanya’nın en büyük iki merkez partisinin hükümeti kurmasından dolayı “büyük koalisyon” adı verilen CDU/CSU ve SPD hükümetiyle birlikte seçimlerden en güçlü üçüncü parti olarak çıkan aşırı sağcı ve popülist AfD ana muhalefet konumuna yükselmiştir.⁸

Her ne kadar eyalet seçimleri genelde ilgili eyaletlerin sorunları ve spesifik eyalet konuları etrafında şekillense de son yıllarda AfD’nin de ön sıralarda eyalet meclislerine girerek siyaset sahnesine yükselmesi sebebiyle federal siyasetle irtibatının arttığı gözlenmiştir. Örneğin, mevcut federal hükümetin Mart 2018’de kurulmasından bu yana üç eyalette seçim gerçekleşmiştir. 14 Ekim 2018’de gerçekleşen Bavyera eyalet seçimlerinde CDU’nun kardeş partisi Hristiyan Sosyal Birliği (CSU) partisinin 10,5 puanlık oy kaybına uğrayarak eyalet seçiminden ancak yüzde 32,5 ile birinci çıkması, diğer yandan aşırı sağcı AfD partisinin ise girdiği ilk Bavyera seçiminde yüzde 10,2 oyluk bir oran ile eyalet meclisine girmesi, Hristiyan Demokratlar’da tartışma ve tedirginliğe sebep olmuştur. Muhafazakar CSU’nun kaybettiği 10 puanlık oy oranının AfD’ye geçmesi, Şansölye Merkel’in “halkın mevcut siyasilere güveni ciddi şekilde azaldı” ifadeleriyle öz eleştiride bulunmasına neden olmuştur.⁹ Bavyera seçimlerinden iki hafta sonra gerçekleşen Hessen eyalet seçimlerinde de CDU’nun ciddi bir oy kaybı yaşaması yanı sıra AfD’nin burada güçlenmesi bir mağlubiyet olarak kabul edilmiş ve Angela Merkel 2018 sonunda gerçekleşecek parti kongresinde CDU genel başkanlığına bu defa adaylığını koymayacağını ancak başbakanlık (şansölyelik) görevini 2021’e kadar sürdüreceğini açıklamıştır.¹⁰

CDU gibi federal hükümetin diğer ortağı olan SPD’de de benzer bir duruma şahit olunmuş, SPD’nin kalesi Bremen eyaletinde 26 Mayıs 2019’daki eyalet seçimlerinde parti bir önceki eyalet seçimine kıyasla 7,9 puanlık bir oy kaybı yaşamıştır.¹¹ Bu durum parti içerisinde ciddi tartışma ve hoşnutsuzluklara yol açmıştır.¹² Tartışmalar neticesinde ise göreve henüz 2018 yılı başında gelen SPD Genel Başkanı Andrea Nahles parti genel başkanlığı ve Federal Meclis Grup Başkanlığı görevlerinden istifa etmiştir.¹³ Nahles, aldığı bu kararlar mağlubiyeti kabul etmiş ve sorumluluk üstlenmiştir. SPD genel başkanının görevden ayrılması kamuoyunca çok tartışılmış ve büyük koalisyon hükümetinin “sonu” olarak dahi yorumlanmıştır.¹⁴

Fakat tüm bu seçim mağlubiyetlerine ve parti içi kargaşalara rağmen CDU/CSU ve SPD partileri, koalisyon hükümetini sürdürmeyi başarmıştır. Bununla birlikte koalisyonda yer alan partilerin yaşadığı sorun ve anlaşmazlıklar, anketlere yansıyan oylardaki düşüş ve genel anlamda olumsuz kamuoyu algısına rağmen yapılan güncel bir araştırmaya göre, hükümet süresinin neredeyse yarısına gelindiği on beş ayın sonunda, koalisyon anlaşmasında vaat edilen 296 seçim vaadinin yüzde 60’ının hayata geçirildiği ileri sürülmüştür.¹⁵

Bu süreçte federal hükümet ve CDU/CSU ortaklığını kamuoyu nezdinde ciddi anlamda tartışmaya açan ve yıpratıcı bir diğer husus iç istihbarat kurumu olan eski Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı Başkanı Hans-Georg Maaßen’in bazı söylem ve tutumları olmuştur. Eski iç istihbarat başkanı Maaßen, geçtiğimiz yıl yaptığı son derece tartışmalı açıklamalarla Almanya gündeminde önemli bir yer tutmuştur. Bu bağlamda Maaßen’in, CDU üyesi olmasına rağmen, aşırı sağcı AfD partisine yönelik tolere edici tavrı ve

7. “Deutschland hat eine neue Regierung”, ZDF, 14 Mart 2018.

8. Marc Röhl, “Die AfD ist nun stärkste Oppositionspartei im Bundestag”, bento, 4 Mart 2018.

9. “Merkel über Gründe für Wahl-Debakel: “Viel Vertrauen verloren gegangen”, Spiegel Online, 15 Ekim 2018.

10. Hannah Beitzler, “Rückzug als CDU-Chefin: Merkels Wagnis”, *Süddeutsche Zeitung*, 29 Ekim 2018.

11. “Bürgerschaftswahl 2019 Bremen”, Tagesschau, 25 Mayıs 2019.

12. Georg Ismar, “Gabriel fordert Konsequenzen von SPD-Chefin Nahles”, *Tagesspiegel*, 27 Mayıs 2019.

13. “Andrea Nahles tritt zurück”, Zeit Online, 2 Haziran 2019.

14. Detlef Esslinger, “Rücktritt von Andrea Nahles: Die Regierungskoalition ist wohl am Ende”, *Süddeutsche Zeitung*, 2 Haziran 2019.

15. Robert Vehrkamp ve Theres Mattheiß, “Besser als ihr Ruf: Halbzeitbilanz der Großen Koalition zur Umsetzung des Koalitionsvertrages 2018”, WZB & Bertelsmann Stiftung, https://wzb.eu/system/files/docs/sv/iuk/Studie_Halbzeitbilanz_GroKo.pdf (Erişim tarihi: 27 Ağustos 2019).

AfD siyasetçilerinin istihbaratın takibine takılmaktan nasıl korunabilecekleri yönünde yardım ettiği iddiaları gündemde yer almıştır.¹⁶ Bu sürecin sonunda kamuoyu baskısı sebebiyle Federal İçişleri Bakanı ve dönemin CSU lideri Seehofer'in Maaßen'den yana tavır alması eleştirileri artırmıştır. Ayrıca Saksonya'nın Chemnitz kentinde yabancılara yönelik gerçekleşen ırkçı motifli saldırıları "insan avı" olarak nitelendiren Alman ana akım medyasının kullandığı ifadelerin yanlış olduğu ve böyle bir "av"ın gerçekleşmediğini savunan Maaßen, kamuoyu ve medya tarafından görevi kötüye kullanmak ile itham edilirken, görevden alınmasına yönelik çağrılar da artmıştır.¹⁷ Bunun neticesinde ve federal hükümetin kabine toplantısında SPD'nin baskısı üzerine İçişleri Bakanı Seehofer, Maaßen'i Federal İçişleri Bakanlığında görevli müsteşar yapma kararı almış ancak Maaßen'in iç istihbarat başkanlığı görevinden ayrılırken yaptığı veda konuşmasında SPD'ye yönelik kullandığı sert ifadeler sebebiyle bu görev değişikliğinden de vazgeçilerek emekli edilmiştir.¹⁸

Maaßen görevden ayrıldıktan sonraki süreçte de CDU'nun en muhafazakar kanadı olarak adlandırılan ve son zamanlarda gündeme gelen "değerler birliği" (*Werteunion*) gruplaşması kapsamında siyasi faaliyetlerde bulunmuş, "Araplar"a yönelik yaptığı açıklamalarla¹⁹ gündeme gelmiş ve Sansölye Merkel'in mülteci politikasını eleştirmesiyle²⁰ de dikkatleri yine üzerinde toplamıştır. Bunun üzerine Merkel çizgisine yakınlığıyla bilinen CDU'nun yeni Genel Başkanı Annegret Kramp-Karrenbauer, Saksonya eyalet seçimlerine iki hafta kala Maaßen'in partiden ihraç edilmesi yönünde bir söyleme başvurmuştur. Ancak partisinden gerekli

desteği bulamaması, partinin muhafazakar kanadından eleştirilere maruz kalması, hatta ılımlı çevrelerden dahi gelen ve bu adımın eyalet seçimleri öncesi AfD lehine hatalı bir hamle olduğu eleştirilerinden dolayı ifadelerini düzeltmek zorunda kalmıştır.²¹

SAKSONYA VE BRANDENBURG EYALET MECLİSİ SEÇİMLERİNDE ÖNE ÇIKANLAR

Saksonya ve Brandenburg seçimlerinde Alman kamuoyunda öne çıkan söylem ve hususlar, aşırı sağcı AfD partisinin seçimlerden birinci olarak çıkma ihtimali üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda AfD'nin olası bir seçim zaferiyle hem ilgili eyaletlerde hem de federal denklemden ciddi eksen kaymalarının oluşabileceğine işaret edilmektedir. Örneğin Almanya'nın önde gelen kamuoyu araştırma şirketi *infratest dimap*'ın yaptığı güncel kamuoyu anketine göre Saksonya eyalet seçimlerinde CDU'nun yüzde 30, SPD'nin ise yüzde 7 oy oranlarına gerileyecekleri tahmin edilmektedir (Seçim barajı: Yüzde 5). Bu şartlarda, Saksonya'da hükümeti oluşturan mevcut büyük koalisyon partilerinin seçim sonrası yeni bir hükümeti kuramayacağı ileri sürülmektedir. İlgili araştırmada AfD'nin ise yüzde 24 ile ikinci olması beklenmektedir (AfD'nin 2014'teki oy oranı yüzde 9,7 idi).²² Diğer partilerden Yeşiller'in ise genel olarak federal trendle uyumlu bir şekilde 2014'e kıyasla oy oranını yüzde 5,7'den yüzde 11 civarına çıkaracağı tahmin edilmektedir. 2014'te barajı aşamayan FDP'nin güncel anketlerde yüzde 5'i aşacağı, Sol Parti'nin ise 2014'teki yüzde 18,9'luk oy oranının 2 puan altında oy alacağı tahmin edilmektedir. Bununla birlikte farklı anketlerde aşırı sağcı AfD'nin seçimden birinci çıkma ihtimali üzerinde dahi durulduğu vurgulanmaktadır.

Diğer yandan tüm önde gelen siyasi partiler AfD ile koalisyon kurmayacaklarını açıklamışlardır. Böylelikle bu şartlarda Saksonya'da dört ihtimal üzerinden tahminler yürütülmektedir. Birinci ihtimale göre

16.Dietmar Neuerer ve Moritz Koch, "Debatte um Hans-Georg Maaßen: Verfassungsschutz soll brisante Informationen an AfD weitergegeben haben", *Tagesspiegel*, 9 Eylül 2018.

17. Malte Lehming, "Verfassungsschutz-Präsident: Höchste Zeit für Maaßens Abgang", *Tagesspiegel*, 11 Eylül 2018.

18. "Verfassungsschutzchef: Seehofer schickt Maaßen in Ruhestand", *Tagesschau*, 5 Kasım 2018.

19."Ex-Verfassungsschutzchef: Maaßen: "Bin nicht in die CDU eingetreten, damit 1,8 Millionen Araber nach Deutschland kommen", *Stern*, 1 Temmuz 2019.

20."Ex-Verfassungsschutz-Chef: Maaßen kritisiert Merkel scharf – über Orbans Propagandasender", *Welt*, 11 Nisan 2019.

21."Umgang mit Maaßen: SPD wirft Kramp-Karrenbauer 'Herumeiern' vor", *Spiegel Online*, 19 Ağustos 2019.

22."LänderTREND: Sachsen August 2019 im Auftrag der ARD", *infratest dimap*, www.infratest-dimap.de/umfragen-analysen/bundeslaender/sachsen/laendertrend/2019/august (Erişim tarihi: 27.08.2019).

CDU, SPD, Yeşiller ve FDP ile –ki FDP’nin yüzde 5 barajını aşması dahi henüz net değildir– bir koalisyon hükümetini kurma durumu söz konusudur. İkinci ihtimale göre ise CDU, SPD ve Yeşiller arasında kurulacak olan bir hükümet üzerinde durulmaktadır.²³ Üçüncü olarak öne çıkan ihtimal ise kurulacak olan bir azınlık hükümeti ile meclisteki spesifik kararlarda –her defasında– yeni ortaklıklara gidilmesi ve aşırı sağcı AfD’nin de zaman zaman onayına başvurulmasıdır. Kaldı ki, azınlık hükümeti ihtimaline yönelik hem siyasetin hem kamuoyunun hem de başta Almanya Yahudiler Merkez Konseyi olmak üzere sivil toplumun karşı uyarılarda bulunması,²⁴ önemli bir tepki olarak peşinen öne çıkmaktadır. Dördüncü ihtimal ise, kurulamayacak olan bir hükümet neticesinde yeniden seçimlere gidilmesidir.²⁵ Tüm bu ihtimaller ele alındığında, AfD faktörü sebebiyle alışagelmış koalisyonların bundan sonraki süreçlerde geçerli olmayacağı ve yeni siyasi ortaklıklar üzerinde arayışlara girileceği sonucuna varılmaktadır. AfD ile koalisyon kurmama ilkesinin ardında öncelikle aşırı sağcı popülistlerin uzun vadede normalleştirilmemesi hedefi yer almaktadır. Bunun dışında hükümeti birçok partinin paylaşma ihtimali, yönetilebilirliği çok daha güç kılacağı gibi artan hükümet krizlerini de beraberinde getirebilecektir. Benzer şekilde, iki/üçten fazla çok partili koalisyon tecrübesinin Almanya’nın geleneksel siyaset tecrübesiyle uyuşup uyuşmayacağı da ayrıca değerlendirilmesi gereken bir husus olarak öne çıkmaktadır.

Saksonya özelinde dikkate değer bir diğer husus ise CDU’lu eyalet başbakanı Michael Kretschmer’in AfD ve Sol Parti ile koalisyon kurmayacaklarını peşinen deklare etmesidir. Ayrıca, işaret edilmesi gereken bir diğer önemli nokta, Kretschmer’in eyalet başbakanlığı görevine 2014’teki seçimler sonrasında gelmediği, kendisinden önceki başbakanın sürpriz bir şekilde görevi bırakmasından sonra başbakanlığa

getirilmesidir. 2014’te göreve gelen başbakanın görevi bırakması ise, 2017 federal meclis seçimlerinde AfD’nin Saksonya’da ciddi anlamda oy elde etmesinin sonucu olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla seçim kazanmamış bir başbakan olması da mevcut pozisyonunu zayıflatan bir faktör olarak değerlendirilmektedir. Bunun bilincinde olan Kretschmer, ciddi bir seçim çalışması yürütmektedir. Özellikle dikkat çeken husus ise Kretschmer’in CDU’da alışagelmış sağcılardan oy alma arayışına girmeden aşırı sağcılarla etkin mücadele etme eğilimidir. Bunlardan en öne çıkanı şüphesiz, son olarak Kretschmer’in eski İç İstihbarat Başkanı Maaßen’i Saksonya’da devre dışı bırakmasıdır. Maaßen’in Saksonya eyaletindeki bazı CDU’lu teşkilatlar tarafından davet edildiği seçim programlarında yine tartışmalı ifadelerde bulunması tepkilere yol açmıştır. Bunun üzerine Maaßen sosyal medya üzerinden “üzülerek ve Kretschmer’in isteği üzerine” Saksonya’daki seçim çalışmalarından geri çekildiğini bildirmiştir.²⁶ Fakat bunlara rağmen Kretschmer CDU Saksonya eyalet teşkilatını Merkel çizgisindeki federal CDU’dan ayırmaya gayret ederek ve özellikle Merkel’in mülteci politikasına mesafeli yaklaştığının altını çizerek, kendi seçim çalışmasını yürütmeye çalışmıştır. Ayrıca Kretschmer’in hala Chemnitz’de gerçekleşen “insan avı” kavramını kabul etmemesi ve bu konuda Merkel’den ziyade Maaßen’in söylemine daha yakın durması sağcı seçmeni gözden çıkarmadığını ve bu yönde bir strateji uyguladığı yorumlarına da neden olmaktadır.

Hem federal hem de eyalet bazında uzun bir süredir oy kaybı yaşayan SPD’nin ise Saksonya’da da tarihi bir yenilgi yaşayacağı ve bunun en önde gelen sebepleri arasında ise partideki yönetim boşluğu olduğu tahmin edilmektedir. Seçmenin önemli bir kısmının Yeşiller’e kaymasını da önemli bir etken olarak dikkate almak gerekmektedir.

Saksonya’nın bir diğer kritik özelliği ise aşırı sağcı hareketleri içerisinde barındırması ve Almanya’da ve özelde bu eyalette bu tür hareketlerin ortaya

23. “Am 1. September: Landtagswahl in Sachsen: Termine, Parteien und Kandidaten”, Focus Online, 27 Ağustos 2019.

24. “Yahudiler Merkez Konseyi’nden AfD Uyarısı”, Deutsche Welle Türkçe, 18 Ağustos 2018.

25. “Für das Land bedeutend: Lassen Sachsen und Brandenburg die GroKo platzen? Was uns am 1. September droht”, Focus Online, 13 Ağustos 2019.

26. “Maaßen hat genügend Ärger gemacht”, Welt, 26 Ağustos 2019.

çıkmasıdır. Özellikle Chemnitz olayları ya da “PEGİDA” hareketinin çıkış noktasının Saksonya eyaleti olduğunun da altı çizilmelidir.²⁷

Brandenburg seçimlerine bakıldığında ise siyasi denklemin bir nebze ayrıştığı gözlenmektedir. Zira bu eyalette Sosyal Demokratlar aşırı sağcı AfD ile birincilik için başa baş bir mücadele içerisinde. 2009 yılından bu yana SPD ve Sol Parti koalisyonuyla yönetilen Brandenburg eyaletinde, aşırı sağcıların güçlenmesiyle birlikte eyalet hükümetinin iki partili koalisyonla yürütülemeyeceği öngörülmektedir. Yapılan kamuoyu araştırmalarına bakıldığında SPD’nin yüzde 21, AfD’nin ise yüzde 20 oranına ulaştığı tespit edilmektedir.²⁸ Hatta *infratest dimap*’ın verilerine göre SPD ve AfD’nin yüzde 22 oranıyla başa baş gittiği dahi ileri sürülmektedir. 2014 seçim sonuçlarıyla kıyaslandığında ise eyaletin siyasi kültüründeki değişim netleşmektedir. 2014’te SPD yüzde 31,9 oya ulaşırken AfD yüzde 12,2’lik oy oranı ile ancak dördüncü parti olmayı başarmıştır.

Güncel anketlerde ise SPD’nin 2014’e kıyasla 10 puan gerilediği saptanmaktadır. Aynı şekilde CDU’nun da 2014’e kıyasla yaklaşık 5 puan kaybederek eyalet seçimlerinde yüzde 18’lik bir oy oranına ulaşması beklenmektedir. Sol Parti’nin yüzde 15 (2014’te yüzde 18,6), FDP’nin yüzde 5 (2014’te yüzde 1,5) ve Yeşiller’in de yüzde 12 (2014’te yüzde 6,2) gibi bir oy oranına ulaşmaları tahmin edilmektedir.

SPD’nin kalesi olarak görülen Brandenburg eyaleti, çoğunlukla geleneksel orta sınıf Almanların yaşadığı ve sendikaların etkin çalışmalarıyla Sosyal Demokratları destekledikleri bir bölge olarak değerlendirilmektedir. Diğer eyaletlere kıyasla kırsal bölgelerin yoğun olduğu Brandenburg’ta özellikle ulaşım, altyapı, dijitalleşme, eğitim, okulların ve kamu binalarının yenilenmesi gibi konular öncelikli olarak ele alınmaktadır. Son yıllarda Almanya’ya gelen mültecilerin yanı sıra artan sosyal sorunlar sebebiyle federal hükümetin mülteci politika-

sı Saksonya gibi Brandenburg’ta da önemli ama olumsuz bir gündem maddesine dönüşmüştür.

SONUÇ

Saksonya ve Brandenburg’ta gerçekleşecek olan seçimler bilhassa “halk partileri” (*Volksparteien*) olarak adlandırılan CDU ve SPD partileri açısından önem arz etmektedir zira geride bırakılan son üç eyalet seçimlerinde ciddi kayıplar yaşayan her iki partinin genel başkanları seçim mağlubiyetleri sonucu görevlerinden ayrılmışlardır. Bu bağlamda AfD’nin eyalet ve federal bazda güçlenmesinin ağırlıklı olarak CDU/CSU’ya zarar verdiği açıktır. Zira bu süreçte muhafazakar CDU’nun sağcı kanadının ve seçmeninin AfD’ye kaydığı gözlenmiştir. Bu çerçevede bilhassa CDU ve SPD’li federal siyasetçilerin ve partilerin önümüzdeki eyalet seçimlerini yakinen takip etmelerine rağmen seçim çalışmalarına aktif olarak katkı sağla(ya)madıkları da gözlenmektedir.

SPD’nin federal boyuttaki durumu ise siyaset ve toplumdan gelen taleplere yönelik güncel içerikler üretememenin yanı sıra uzun bir süredir istikrarlı bir yönetim kadrosu da oluşturamaması ile açıklanmaktadır. Örneğin, partinin son Genel Başkanı Andrea Nahles, SPD’nin Avrupa Birliği ve Bremen seçimlerindeki başarısızlığının ardından görevinden ayrıldığını açıklamış, sonrasındaki süreçte ise SPD “eş başkanlık” seçeneğini dahi gündeme getirerek aralık ayına kadar sürecek zorlu bir liderlik arayışına girmiştir.²⁹

Yeşiller partisinin ise federal anlamda yükselişte olduğu güncel anketlerle saptanırken oylarındaki bu yükseliş trendini Doğu Almanya’da da sürdüreceği yönünde yorumlar da yapılmıştır. Buna sebep olarak ise karizmatik liderlik konusunda son zamanlarda önemli bir çıkış yakalayan partinin Eş Genel Başkanı Robert Habeck faktörü³⁰ yanı sıra partinin bilhassa iklim ve çevre politikaları gibi konulara daha somut yaklaşması görülebilir. Özellikle Brandenburg gibi eyaletlerde uzun vadede yenilenebilir enerjiye geçiş hedefi, Doğu Almanya’da da iklimle alakalı konulara ilginin arttığını göstermektedir.³¹

27. Matthew Karnitsching, “Crunch time for ‘AKK’ in east Germany”, Politico, 26 Ağustos 2019.

28. “CDU in Sachsen deutlich vor AfD – SPD und AfD in Brandenburg mit Kopf-an-Kopf-Rennen”, Focus Online, 23 Ağustos 2019.

29. “Olaf Scholz und Klara Geywitz liegen bei Parteimitgliedern vorn”, Zeit Online, 26 Ağustos 2019.

30. Celal Özcan, “Yeşil Dalga Hızla Almanya’yı Sarıyor: Merkel Artık En Sevilen Değil”, Hürriyet, 7 Haziran 2019.

31. Corinna Budras, “Der Osten wird grüner”, Frankfurter Allgemeine Zeitung, 27 Ağustos 2019.

Eyaletlerdeki diğer partilerin AfD ile her türlü koalisyon ihtimalini reddetmesi, AfD'nin seçimlerde birinci parti çıkmasına rağmen eyalet hükümetlerini kuramamasıyla sonuçlanacaktır. Bunun neticesinde de yasama organının ikinci ve önemli kanadı olan Federal Konsey'e temsilci gönderemeyeceği gibi federal siyaseti de –en azından şimdilik– ciddi şekilde etkilemeyecektir. Ancak Federal Mecliste ana muhalefet parti konumunda olan ve Almanya'nın birçok eyalet meclisinde dikkate değer bir temsile ulaşan AfD'nin uzun vadede Alman siyasetini etkileme potansiyelini sürdürmesi tahmin edilmektedir.

Brandenburg seçimlerinde AfD'nin birinci parti olması durumunda, SPD'nin Sol Parti ve Yeşiller ile beraber koalisyon kurması dahi pek olası görülmemektedir. SPD'nin anketlerde tahmin edilen oy oranına ulaşması ve hatta oyunu artırması durumunda Sol Parti ve Yeşiller'le birlikte –Berlin eyaletinde olduğu gibi– bir koalisyon hükümeti kurması gündeme gelebilecektir. SPD'nin dezavantajı ise federal parti yönetiminin hala geçici bir üçlü yönetim ile idare edilmesi ve partinin seçim süreçlerine yönelik ciddi bir pozisyon çizememesiyle irtibatlıdır. Her ne kadar SPD'deki lider arayışlarının eyalet seçimlerine yönelik de motivasyon sağlayıcı bir faktör olduğu ileri sürülse de bunun en nihayetinde ciddi bir oy artışına neden olmayacağı düşünülmektedir.³²

Doğu Almanya'daki sosyal ve ekonomik şartların da seçmenin siyasi tercihlerini etkilediği üzerinde durulmaktadır. Örneğin 1990'daki birleşmenin

üzerinden geçen yaklaşık otuz yıllık sürece rağmen, bugün Almanya'nın doğu eyaletlerindeki gelirlerin batıya kıyasla hala düşük seyretmesi ve bu nedenle iş imkanları sebebiyle Batı Almanya şehirlerine özellikle gençlerin göç ettiği tespit edilmektedir. Bu bağlamda aşırı sağcı AfD'nin İslam ve mülteci karşıtı, ırkçı ve genel olarak popülist söylemlerinin seçimde karşılık bulduğu gözlenmektedir. AfD'nin popülist politika ve söylemlerine ilaveten Alman ana akım medyasının dahi Batı Alman toplumunun Doğu Almanyalılara yönelik geçmişteki dışlayıcı yaklaşımına benzer bir şekilde, Doğu Almanyalılara klişeler üzerinden yaklaşması, bu konudaki sosyokültürel sorunun da ciddiyetle ve daha kapsamlı ele alınması gerektiğini gözler önüne sermektedir.³³

Sonuç itibarıyla AfD'nin Saksonya ve Brandenburg seçimlerinde eyalet meclislerine yüksek oy oranlarıyla gireceği gibi, 27 Ekim 2019'da gerçekleşecek olan Thüringen eyalet seçimlerinde de başarılı olması beklenmektedir. Bunun neticesinde ise geleneksel merkez siyasi partilerin geçmişteki gibi ikili koalisyonlardan ziyade en az üç partili yeni koalisyon arayışlarına yönelmeleri tahmin edilmektedir. Bu süreçte başta CDU'da olmak üzere mevcut federal bazdaki parti genel başkanlarının da seçim başarısızlıklarından –veya düşük bir ihtimal de olsa başarılarından– dolayı sorumluluk üstlenmelerine yönelik çağrılar artacaktır.

32.M. Erkut Ayvaz, "Desperate for Leadership: Who will take on the Role of SPD Chairperson?", <https://thenewturkey.org/>, 26 Ağustos 2019.

33. Der Spiegel dergisinin Saksonya ve Brandenburg eyalet seçimlerinden bir hafta önce yayınladığı sayısının kapağında kullandığı söylem bazı çevreler tarafından klişe ve dışlayıcı olarak yorumlanmış, eleştirilmiştir. Bkz.: "So issert, der Ossi" dergi kapağı için bkz.: <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/bild-1283694-1462229.html> (Erişim tarihi: 27.08.2019)